

Великие казахские
композиторы 19-20-х
веков

Коркыт

- Коркыт ата - легендарный композитор и акын IX века. Родился он в степях вдоль реки Сырдарья. Коркыт является первым создателем кобыза и родоначальником традиции исполнения кюев на кобызе. Предания о нем встречаются у туркмен, у турок и азербайджанцев. Но у всех один и тот же эпос - "*Огуз наме*". Также есть предания что он был первым огузом, который все знал и что он говорил, сбывалось. Также по легенде он хотел обмануть саму смерть и ушел от людей. В это время, во время скитаний он изготовил из дерева первый **шергай - кобыз**.

Қорқыт

- Қорқыт ата-IX ғасырдың аты аңызға айналған композитор және ақын. Ол Сырдария өзенінің бойындағы далада туған. Қорқыт қобыздың алғашқы кұрушысы және қобыздағы күйлерді орындау дәстүрінің бастаушысы болып табылады. Ол туралы аңыз түркменде, түріктер мен Әзірбайжанда кездеседі. Бірақ бәрі бірдей эпос - "Оғыз наме". Сондай-ақ, ол бәрін білетін және не айтқан бірінші оғыз болды деген аңыз бар. Сондай-ақ, аңыз бойынша ол өлімді алдағысы келді және адамдардан кетті. Осы уақытта, қайту кезінде ол ағаштан бірінші шергай - қобыз жасап шығарды.

Курмангазы Сагырбайулы

- "Отцом" Казахской поэзии является Абай, а "отцом" кюя называют великого композитора и домбриста Курмангазы Сагырбайулы. Его произведения оказали большое влияние на развитие культуры и уже давно стали символами Казахстана. Его произведения посвящены борьбе казахского народа, восстанию в Букеевской орде – кюй *"Кишкентай"* и, конечно же, красоте родного края. Вершиной творчества композитора стал кюй *"Сарыарка"*, так чувственно рисующий бескрайнюю степь. Его учениками были великие акыны и батыры. Среди них Махамбет Утемисулы, Дина Нурпеисова, Еграли Есжан и другие.

Құрманғазы Сағырбайұлы

- Қазақ поэзиясының " әкесі " - Абай, ал күйдің " әкесі " - ұлы композитор және домбырашы Құрманғазы Сағырбайұлы. Оның шығармалары мәдениеттің дамуына үлкен әсер етті және бұрыннан бері Қазақстанның символына айналды. Оның шығармалары қазақ халқының күресіне, Бөкей ордасында "кішкентай" күйі мен туған өлкенің сұлулығына арналған. Композитор шығармашылығының шыңы "Сарыарқа" күйі болды. Оның оқушылары ұлы ақындар мен батырлар болды. Олардың арасында Махамбет Өтемісұлы, Дина Нұрпейісова, Есжан Еғрали және басқалар бар.

Даулеткерей

- Выдающийся казахский композитор-кюйши Даулеткерей Шигайлу родился в 1820 году в Ординском районе, Уральской области. Его отец был авторитетным человеком в Бокеевской орде и приближенным человеком Жангир хана. От природы одаренный мальчик уже подростковым возрасте мастерски владел искусством игры на домбре и был известен во всей Букеевской Орде. Но в этом возрасте он уже задумывался над смыслом происходящих событий и все больше в его творчество вторгаются социальные мотивы. Он создает произведения *"Кара кожа"*, в котором он осуждает одного из султана орды за жестокость к народу. Затем создает еще новаторские произведения *"Коныр кюй"* и *"Кос шек"*. Он хоть и не участвовал в восстании Исатая и Махамбета, но душой был на их стороне.

Даулеткерей

- 1820 жылы Орал облысы, Орда ауданында дүниеге келген. Оның әкесі Бөкей ордасында беделді адам және Жәңгір ханның жақын адамы болған. Табиғаттан дарынды бала қазірдің өзінде-ақ домбырада ойнау өнерін шебер меңгерген және бүкіл Бөкей Ордасында танымал болған. Бірақ осы жаста ол болып жатқан оқиғалардың мағынасын ойлады және оның шығармашылығында әлеуметтік себептер басып жатыр. Ол "Қара Қожа" шығармасын жасайды, онда ол Орданың бір сұлтанын халыққа қатыгездік жасағаны үшін айыптайды. Содан кейін "Қоңыр күй" және "қос шек" атты жаңашыл шығармалар жасайды. Ол Исатай мен Махамбет көтерілісіне қатыспаған болса да, олардың жағында жан болды.

Таттимбет

- Гордость казахского народа Таттимбет Казангапулы родился в 1815 году в ауле Мылжык Карагандинской области. Он являлся блестящим и выдающийся композитором-кюйши. Один из основателей казахской школы кюев в стиле шертпе. Является потомком великого Каздауысты Казыбек би.
- В годы жизни композитора начинается процесс колонизации казахских земель, у казахов отбирают земли и пастбища. Выходцы из России начали строить свои крепости и дома. Наблюдая все за этим, Таттимбет создал такие произведения, как *"Сарыжайлау"*, *"Кокейсти"*.

Таттимбет

- Қазақ халқының мақтанышы Тәттімбет Қазанғапұлы 1815 жылы Қарағанды облысының Мылжық ауылында дүниеге келген. Ол тамаша және көрнекті композитор-күйші болды. Шертпе стиліндегі қазақ күй мектебінің негізін қалаушылардың бірі. Ұлы Қаздауысты Қазыбек бидің ұрпағы.
- Композитордың өмір сүрген жылдары қазақ жерлерін отарлау процесі басталады, қазақтардан жер мен жайылымдар алынады. Ресейден шығушылар өз бекіністері мен үйлерін сала бастады. Осыған орай Тәттімбет "Сарыжайлау", "Көкейсти" сияқты шығармалар жазды.

Жаяу Муса

- Выдающийся акын и народный композитор Байжанов Жаяу Муса - национальная гордость казахского народа. Жаяу Муса рос в бедной семье и потеряв мать в раннем возрасте воспитывался у дяди. Становления его творческой личности благоприятствовала среда, в которой он рос и находился. В раннем возрасте он познакомился с талантливыми певцами и акынами, у которых в будущем брал уроки. Будучи одаренным ребенком он уже искусно владел игрой на домбре. Помимо добры он хорошо играл на скрипке и кобызе. Первое яркое произведение *"Кыздар-ай"* он создал, находясь в Омске. Вернувшись в родные края он продолжил сочинять песни и писать стихи. В тот момент он написал песни *"Аксиса"*, *"Толғау"* *"Шолпан"*, тем самым выражал свой протест, направленный против социального неравенства.

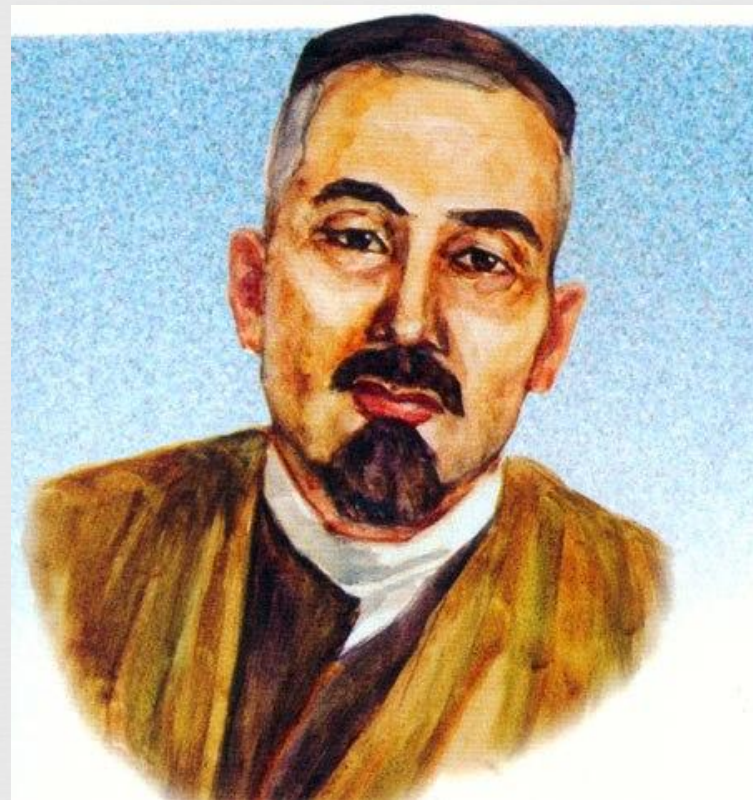
Жаяу Мұса

- Көрнекті ақын және халық композиторы Жаяу Мұса Байжанов-қазақ халқының ұлттық мақтанышы. Жаяу Мұса кедей отбасында өсіп, анасы ерте жасында ағасының қолында тәрбиеленді. Оның шығармашылық тұлғасының қалыптасуына ол өсіп, болған орта қолайлы болды. Ерте жасында ол болашақта сабақ алған талантты әншілер мен ақындармен танысты. Дарынды бала бола отырып, домбырада ойнауды шебер меңгерген. Ол қайырымдылықтан басқа скрипка мен қобызда жақсы ойнады.
- "Қыздар-ай" атты алғашқы жарқын туындыны Омбы қаласында болған. Туған өлкесіне оралғаннан кейін ол ән салып, өлең жазуды жалғастырды. Сол кезде ол "Ақсиса", "толғау" "Шолпан" әндерін жазып, әлеуметтік теңсіздікке қарсы өзінің наразылығын білдірді.

Ыкылас Дукенов

- Ыкылас Дукенулы - народный композитор-кюйши казахских земель. Является одним из основоположников школы кобыза. Продолжал путь легендарного Коркыт ата. Известные кюи композитора *"Акку"*, *"Каскыр"* и другие являются музыкальным наследием казахского народа.

Ықылас Дукенов

- Ықылас Дүкенұлы-халық композиторы-қазақ жерінің күйші. Қобыз мектебінің негізін салушылардың бірі. Аты аңызға айналған Қорқыт ата жолын жалғастырды. Композитор "Аққу", "Қасқыр" және т.б. күйлері қазақ халқының музыкалық мұрасы болып табылады.

Жубанов Ахмет

- Основоположником профессионального музыкального искусства в Казахстане по праву можно назвать Ахмета Жубанова. Он автор первых казахских опер *"Абай"* и *"Толеген Тохтаров"*. Помимо этого, Жубанов написал музыку к пьесам *"Козы-Корпеш-Баян-Сулу"*, *"Исатай-Махамбет"*, и сочинил композицию к фильму *"Амангельды"*.

Жубанов Ахмет

- Қазақстандағы кәсіби музыка өнерінің негізін қалаушы Ахмет Жұбановты атауға болады. Ол "Абай" және "Төлеген Тоқтаров" қазақ операларының авторы. Сонымен қатар, Жұбанов "Қозы-Көрпеш-Баян Сұлу", "Исатай-Махамбет" пьесаларына музыка жазып, "Амангелді" фильміне композиция жазды.

Дина Нурпеисова

- Ученица Курмангазы родилась в 1861 году в Нарынских песках. Была свидетелем восстания казахов 1916 года против мобилизации казахских парней на тыловые работы. В те года она создала произведения *"16 жыл"*. В данной композиции рисуется радость людей, которые узнали новость о свержении царской власти. После установления советской власти, Дина Нурпеисова продолжает заниматься творческой деятельностью, и начинает сочинять еще множество кюев. Дина сочиняет произведения о советской молодежи и праздничные композиции. В том числе она пополняет свой репертуар, такими произведениями, которые навсегда останутся в сердцах казахского народа. Это *"Булбул"*, *"Жигер"*, *"Байжума"* и другие. Свой последний концерт дала в возрасте 91.

Дина Нурпеисова

- Құрманғазының оқушысы 1861 жылы Нарын құмында дүниеге келген. 1916 жылы қазақ жігіттерін тыл жұмыстарына жұмылдыруға қарсы көтерілістің куәсі болды. Сол жылы ол "16 жыл" шығармасын жасады. Бұл композицияда патша өкіметінің құлауы туралы жаңалықты білген адамдардың қуанышы бейнеленеді. Кеңес өкіметі орнағаннан кейін Дина Нұрпейісова шығармашылық қызметпен айналысып, көптеген күйлерді шығара бастайды. Дина кеңес жастары туралы шығармалар мен мерекелік композицияларды шығарады. Оның ішінде ол қазақ халқының жүрегінде мәңгілікке қалатын шығармалармен өз репертуарын толықтырады. Бұл "Бұлбұл", "Жігер", "Байжума" және басқалар. Соңғы концерт 91 жасында берді.

Азерббаев Кенен

- Народный композитор родом из Семиреченской области. Музыкой начал увлекаться с 11-ти лет и был последователем великого акына Жамбыла. Он прожил долгую жизнь и написал более 150 произведений, которые были переложены на музыку. Помимо музыки он принимал участие в национально-освободительном движении 1916 года. Его композиции того времени *"Булбул"*, *"16 жыл"* вдохновляли батыров на борьбу, и вызывали гордостью что родились на казахской земле.

Азерббаев Кенен

- Халық композиторы Жетісу облысынан туған. Музыкамен 11 жастан бастап әуестеніп, ұлы ақын Жамбылдың ізбасары болды. Ол ұзақ өмір сүрді және музыкаға көшірілген 150-ден астам туындыны жазды. Музыкадан басқа ол 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалысқа қатысты. Оның сол кездегі "Бұлбұл", "16 жыл" композициялары батырларды күреске шабыттандырды және қазақ жерінде туғанын мақтаныш етті.

Тлендиев Нургиса

- Имя Нургиса Атабаевича знакомо всему Казахстану. Родился будущий композитор в творческой семье. Уже в пятилетнем возрасте он искусно владел игрой на домбре, в 12 лет был приглашен выступать в составе оркестра. Нургиса Тлендиев написал музыку ко многим фильмам и спектаклям. Его музыку можно услышать в таких фильмах, как *"Меня зовут Кожас"*, *"Кыз Жибек"*, *"Алпамыс идет в школу"*, *"Брат мой"*, *"Тризна"*.
- В 2015 году был снят фильм о жизни великого композитора *"Құстар әні"*

Тлендиев Нургиса

- Нұрғиса Атабайұлы есімі бүкіл Қазақстанға таныс. Болашақ композитор шығармашылық отбасында дүниеге келді. Бес жасында домбырада ойнап, 12 жасында оркестр құрамында өнер көрсетуге шақырылды. Нұрғиса Тілендиев көптеген фильмдер мен спектакльдерге музыка жазды. Оның музыкасын "Менің атым Қожа", "Қыз Жібек", "Алпамыс мектепке барады", "Брат мой", "Тризна" сияқты фильмдерде естуге болады.
- 2015 жылы ұлы композитордың өмірі туралы "Құстар әні" фильмі түсірілді"